

رابطه هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه عملی و کاربردی شهرکرد

زهرا مالکی^۱

^۱کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، شهرکرد

چکیده

هدف از انجام تحقیق حاضر بررسی هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد بوده است. طرح کلی این پژوهش کاربردی، توصیفی - تحلیلی می باشد. نمونه آماری تحقیق شامل ۴۸۴ نفر از دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی واحد شهرکرد در سال تحصیلی ۹۹-۱۴۰۰ بود ربای جمع آوری داده ها از پرسشنامه های هوش اخلاقی و خود شکوفایی، خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند استفاده شد. نتایج نشان داد بین هوش اخلاقی و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان، بین خود شکوفایی و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان، بین هوش اخلاقی و خود شکوفایی در دانشجویان و بین هوش اخلاقی و خویشتن داری در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد رابطه وجود دارد.

واژه های کلیدی

هوش اخلاقی - خود شکوفایی، = خویشتن داری = شخصیت جامعه پسند - دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی

۱. مقدمه

خود شکوفایی میل به بهتر و بهتر شدن نسبت به آن چه که یک فرد هست و آن چیزی که یک فرد ظرفیت شدن آن را دارد، می باشد. از دیدگاه Burleson به نقل از رنج بردار خودشکوفایی یک نیروی رشد و بخشی از طبیعت ژنتیکی انسان است. نیاز بنیادی ارگانیسم تمایل اساسی ذاتی او به تحقق بخشیدن، حفظ و تعالی خویش است که تحت تأثیر این تمایل اساسی، ارگانیسم در جهت رشد، خودشکوفایی، بقا و تعالی نفس، خودرهبی، خودنظمی، خودمختاری، استقلال، مسئولیت و تسلط بر نفس حرکت می کند. خودشکوفایی در مفهوم عمده و کلاسیک خود، نخستین بار توسط کورت گولدستین (روانپزشک آلمانی ۱۹۶۵-۱۸۷۸) مورد بحث و بررسی قرار گرفت. او خودشکوفایی را به صورت توانایی نیرومند ذاتی موجود در هر فرد تعریف نمود که موجب شکوفایی شدن استعدادها می شود. انگیزه را عالی ترین شاهراه یادگیری دانسته اند که با افزایش انگیزه می توان به خود شکوفایی رسید. از دیدگاه اسلامی در فطرت آدمی میل به کمال، رشد و خودشکوفایی تعبیه شده است. والدین در دوران کودکی باید زمینه این پرورش را پدید آورند و اسلوبی را دنبال کنند که استعدادهای فرد یکی پس از دیگری در جنبه های مختلف جسمی و روانی شکوفا گردند. از دید قرآن کریم تمام انسان های سالم این امکان برایشان وجود دارد که استعدادهای خود را بروز دهند و خود را شکوفا سازند. البته، باید توجه داشت که از دید قرآن انسان معیوب انسانی نیست که از لحاظ جسمی مشکلی داشته باشد، بلکه انسانی است که از لحاظ روح و روان دچار مشکل است و نمی تواند به کمال دست یابد. مازلو یکی از روانشناسان انسان گرا معتقد است برای کودک انسان از ابتدا که متولد می شود، نخستین نیازی که مطرح می شود، این است که بتواند برای زنده ماندن از منبعی کسب غذا کند. نیاز دوم، نیاز به امنیت است که نقش بسیار مهمی در دوره های بعدی زندگی فرد و داشتن اعتماد به نفس در او دارد. نیاز به عشق و تعلق خاطر، سومین نیاز است. نیاز به ارزشمند بودن نیاز چهارم و نیاز به تحقق خود نیاز پنجم است. سومرلین و بوندریک به نقل از شهبان می نویسند از نظر مازلو برای رسیدن به خود شکوفایی، نخست باید از نیازهای ابتدایی عبور کرد. فرد باید نیازهای فیزیولوژیک خود را برطرف کند و به نیازهای امنیت، عشق، تعلق و عزت نفس رسیده باشد تا بتواند به خودشکوفایی نایل شود. کارل راجرز از جمله روانشناسان انسان گراست که تصویر خوش بینانه ای از طبیعت انسان عرضه و ارزشمندی، منطقی بودن، واقع بینی و خودشکوفایی را از مهم ترین ویژگی های آدمی محسوب می کند. فرد خودشکوفایی بین حال، آینده و گذشته پیوندی ایجاد می کند و نیاز زیادی به محرک های ذهنی دارد؛ به طوری که از هوش خود کمک می گیرد و به سمت ناشناخته ها می رود و پذیرش زیادی برای تجربه های جدید دارد. در بررسی فرایندهای شناختی، مازلو بر این باور است که خودشکوفایی به سطوح بالاتر و کارآمدتر شناخت مربوط می شود. فرد خودشکوفایی واقعیت ها را بهتر می شناسد و قابلیت استدلال زیادی دارد. وکسلر (Wexler, ۱۹۷۴) معتقد است که خودشکوفایی به طور معنی دار با توانایی فراوان تمیز دادن و متحد کردن عملکردهای شناختی ارتباط دارد. افراد خودشکوفایی راحت تر می توانند تصنعی بودن افراد را تشخیص دهند. صورت ظاهر، آن ها را گول نمی زند و می توانند به صفات مثبت و منفی، که به راحتی برای اغلب افراد آشکار نیستند، پی ببرند. افراد خودشکوفایی بینش خود را به جای وسیله، برهدف متمرکز می کنند و چیزی را که دیگران وسیله در نظر می گیرند اغلب به صورت هدف می انگارند. از انجام دادن هر کاری به خاطر خود آن لذت می برند با توجه به اهمیت نقش خودشکوفایی بر عوامل مختلف می توان به نقش و رابطه معنی دار آن حتی با هوش هیجانی اشاره نمود.

شخصیت جامعه پسند در بردارنده احساسات، افکار و تمایلات فرد در رفتار جامعه پسند است (پنر، ۲۰۰۲) رفتار جامعه پسند عمل داوطلبانه ای است که با هدف نفع رسانی به دیگران انجام میشود (وایت، ۲۰۱۴؛ آیزنبرگ، اسپینراد و موریس، ۲۰۱۴) این عمل سود مستقیمی برای فرد انجام دهنده ندارد و ممکن است حتی برای او خطرناک هم داشته باشد (برنسکامب و بارون، ۲۰۱۷) رفتار جامعه پسند می تواند شامل زیر بُعدهایی مانند مشارکت، کمک رسانی، همکاری، داوطلب شدن و اهدا کردن باشد (کارلو، ۲۰۰۶). همچنین، این رفتارها شامل کمک کردن به دیگران، دلسوزی نشان دادن، موافق و منصف بودن نسبت به دیگران است (گارنر، ۲۰۰۳). چشم اندازهای نظری وسیعی برای رفتار جامعه پسند به کار برده شده است؛ یادگیری اجتماعی، علامت دهی، کاهش تنش، هنجارها و نقش ها، تبادل یا انصاف، اسناد، صیانت/افزایش عزت نفس، و استدلال اخلاقی، همدلی - نوع دوستی، تسکین حالت منفی و ... مثلاً، نظریه یادگیری اجتماعی پیشنهاد میکند که اگر شما میخواهید بدانید چرا مردم به طور جامعه پسند عمل می کنند شما باید تاریخچه یادگیریها، پاداشها و تنبیهات و کمکی که بدنبال آن گرفته شده (یا نه)، و نیز پاداش های خویشاوندی - منافع منهای هزینه ها، یادگیری مشاهدهای و

الگوگیری و نیز خودپادشاهی را مورد توجه قرار دهید. یا نظریه علامت دهی تبیین تکامل رفتار جامعه پسند را با مزیت توانایی آن در انتقال اطلاعات به دیگران جستجو میکند (صیدی، ۱۳۹۱) این انتقال اطلاعات دیدگاه گیری را فراهم می سازد.

هوش اخلاقی رفتار حل مسأله سازگارانه ای است که در راستای تسهیل اهداف کاربردی و رشد سازگارانه جهت گیری شده است. رفتار سازگارانه، شباهت اهداف متعددی را که باعث تعارض درونی می شوند، کاهش می دهد. این مفهوم هوش، مبتنی بر گزاره ای است که فرایند حرکت به سوی اهداف، انجام راهبردهایی را برای غلبه بر موانع و حل مسأله ضروری می سازد [1]. گاردنر هوش را مجموع توانایی هایی می داند که برای حل مسأله و ایجاد محصولات جدیدی که در یک فرهنگ ارزشمند تلقی می شوند، به کار می رود. از نظر وی انواع هوش نه گانه عبارتند از: هوش زبانی، موسیقایی، منطقی- ریاضی، فضایی، بدنی- حرکتی، هوش های فردی (که شامل هوش درون فردی و بین فردی میشود)، هوش طبیعی و هوش وجودی که شامل ظرفیت مطرح کردن سؤالات وجودی است. مفهوم تحلیلی غرب از هوش، بیشتر شناختی است و شامل پردازش اطلاعات می شود؛ در حالی که رویکرد ترکیبی شرق نسبت به هوش، مؤلفه های گوناگون عملکرد و تجربه انسان، از جمله شناخت، شهود و هیجان را در یک ارتباط کامل (یکپارچه) در بر می گیرد. در مجموع، هوش عموماً باعث سازگاری فرد با محیط می شود و روش های مقابله با مسائل و مشکلات را در اختیار او قرار می دهد. همچنین توانایی شناخت مسأله، ارائه راه حل پیشنهادی برای مسائل مختلف زندگی [2]. و کشف روش های کارآمد حل مسائل از ویژگی های افراد باهوش است در ترجمه های لاتین عهد جدید «شخص اخلاقی» به کسی گفته می شود که زندگی او را روح القدس نظم می بخشد، یا تحت تأثیر قرار می دهد. روان شناسان در ابتدا با تعریف هوش هیجانی سعی کردند این آسیب را جبران نمایند. سپس با اضافه کردن انواع جدیدی از هوش تحت عنوان «هوش اخلاقی» و «هوش وجودی» که متوجه مفاهیمی نظیر مرگ و زندگی است، سعی در تکمیل تعریف خود نمودند.

خویشتن داری نیز یکی از مؤلفه های هوش اخلاقی است که به انسان کمک می کند تا رفتارهایش را تنظیم کند و به آنچه در قلب و ذهنش درست می داند عمل کند. این فضیلت اخلاقی در مهار امیال نفسانی به دانشجو کمک می کند و باعث می شود که دانشجو پیش از اقدام به انجام هر عملی به آن فکر کند و انتخاب های عجولانه کمتری را در زندگی داشته باشد. فضیلتی است که بخشندگی و مهربانی را نیز در بر می گیرد. به دانشجو کمک می کند تا لذت های آنی و لحظه ای را کنار بگذارد و به جای آن وجدانش برای کمک به دیگران برانگیخته شود.

خودشکوفایی، روند خود شدن و پرورش ویژگیها و استعدادهای یکتای فرد است. به اعتقاد راجرز، در بشر میلی ذاتی برای آفرینندگی هست و مهمترین آفریده هر انسان، خود اوست. تصویر کودک از آنچه میخواهد باشد یا میتواند باشد، جزئی از مفهوم یا تصویر خود است. شکل گرفتن چنین تصویری، حاصل روابط متقابل و روزافزون با دیگران است. کودک شیرخوار با ادراک واکنش دیگران در برابر رفتارهای خود، الگوی همسازی از تصویر خود میسازد. کل یکپارچههایی که در آن تعارضهای ممکن میان خود، همانگونه که هست و همانگونه که میخواهد باشد، به حداقل رسیده است (به نقل از حکمت روان، ۱۳۸۷) مزلو خودشکوفایی را به عنوان «گرایش انسان در جهت شکوفا شدن آن چیزی که بالقوه در وی وجود دارد» تعریف می کند. این گرایش را میتوان تمایل نسبت به تکوین تدریجی آنچه که ویژگی فردی شخص ایجاب میکند و شدن هر آنچه که شخص شایستگی شدنش را دارد، تعبیر کرد (مزلو، ۱۳۷۸) به اعتقاد او هدف و آرمان اصلی انسان تربیت و تلاش او در دست یافتن به مرتبه والای انسانی است که همان تحقق خویشتن (خودشکوفایی) میباشد. نیاز به خودشکوفایی از عالیترین نیازهاست و احتیاج آدمی را به درک حقایق و درک زیبایی نشان میدهد و به بروز و ظهور استعداد و ذوق او میدان میدهد. این نیاز منشأ کشف مجهولات و ایجاد علوم و فنون و هنرهای زیباست و از این پس هم نیز خواهد بود. افراد خودشکوفا با پذیرش حکیمانه فطرت خود، فطرت آدمی را بخش عمدهای از زندگی اجتماعی و طبیعت و واقعیت فیزیکی میداند و بهطور خودکار شالوده محکمی برای یک نظام ارزشی فراهم می آورند.

رفتار جامعه پسند، شامل گروه بزرگی از رفتارهای اختیاری افراد است که به قصد منفعت دیگران انجام میشود. بیهوف رفتار جامعه پسند را شامل فعالیتهایی میداند که بدون انتظار پاداش مادی یا اجتماعی، مساعدت دیگران را برمی انگیزد و پاداش آن عموماً همان احساس خوشایند فرد کمک کننده است. رفتار جامعه پسند احساس خودارزشی را در فرد بالا برده و این رفتار به لحاظ جهانی در میان زنان و مردان ارزشمند شمرده می شود. به نظر می رسد که مولفه های چندی در رفتار جامعه پسند نقش داشته باشند. یکی از این متغیرها جهت گیری مذهبی و نگرش های دینی است. جهت گیری مذهبی با ایجاد امید و تشویق به نگرش های مثبت نه تنها موجب آرامش

روانی فرد می شود بلکه در رفتارهای ایجادکننده شادی و نشاط برای فرد و دیگران نقش دارد. با وجود مطالعات محدود که در زمینه رفتار جامعه پسند صورت گرفته نتایج تا حدودی منتاق می باشد. علت این امر را می شود در نادیده گرفتن نقش واسطه ای یا میانجیگر برخی متغیرها دانست .

دلیل مهم دیگر این است که پژوهش های گذشته همگی به طور مجزا با مولفه رفتار جامعه پسند مورد بررسی قرار گرفته اند و در هیچ پژوهشی تمام متغیرها در کنار هم و به صورت یک مدل دیتنه نشده اند. لذا این پژوهش می تواند دریچه جدیدی بر روی پژوهشگران در زمینه ابعاد روانشناختی رفتار جامعه پسند بگشاید و تناق های موجود را روشن ساخته و انسجامی بین مفاهیمی که تا کنون در این زمینه مطرح شده است، ایجاد نماید.

طوسی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه هوش اخلاقی و سبک دلبستگی در دانشجویان در دانشگاه علم و فن آوری مازندران به این نتایج دست یافتند که بین مولفه های عملکرد بر اصول ارزش های و باورها، راستگویی، استقامت و پافشاری بر حق، وفای به عهد، مسئولیت پذیری برای تصمیمات شخصی فعالانه علاقه مند بودن به دیگران و توانایی در بخشش اشتباهات دیگران رابطه منفی وجود دارد ولی بین مولفه های اقرار به اشتباه و شکست، قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران و توانایی در بخشش اشتباهات خود رابطه معناداری وجود دارد.[3]

شیخی (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان هوش اخلاقی، خودکارآمدی و تاب اوری در دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان / دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی به این نتایج دست یافتند که اعتماد پذیری با هوش اخلاقی، خودکارآمدی و تاب اوری همبستگی منفی و معنی دار دارد، همچنین نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام نشان داد که متغیرهای هوش اخلاقی و خودکارآمدی ۴۰٪ از واریانس اعتماد پذیری را پیش بینی می کند.[4]

افشاری (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان رابطه هوش معنوی و هوش اخلاقی با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی واحد مرودشت دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی به این نتایج دست یافتند که رابطه مثبت و معناداری بین هوش معنوی و هوش اخلاقی با عملکرد تحصیلی وجود دارد بین تمام ابعاد چهارگانه هوش معنوی با عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. رابطه مثبت و معناداری بین تمامی ابعاد ده گانه هوش اخلاقی بجز ابعاد وفای به عهد، قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران و توانایی در بخشش اشتباهات دیگران با عملکرد تحصیلی دانشجویان وجود دارد.[5]

زارع خلیلی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان رابطه هوش اخلاقی با تعالی معنوی با امید به زندگی در مدیران مدارس آموزش و پرورش به این نتایج دست یافتند که بین هوش اخلاقی و امید رابطه معناداری وجود دارد و نیز بین تعالی معنوی و امید همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد. آزمون رگرسیون نشان داد که از دو متغیر هوش اخلاقی و تعالی معنوی، تعالی معنوی بیشترین پیش بینی را از تغییرات امید به زندگی داشته است.[6]

ریسی سرتشنیزی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان رابطه امیدواری با هوش اجتماعی و سخت کوشی در دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی به این نتایج دست یافتند که سه فرضیه پژوهش ۱- بین هوش اجتماعی و امیدواری رابطه وجود دارد ۲- بین سخت کوشی و امیدواری رابطه وجود دارد ۳- بین میانگین نمرات دانشجویان رشته های مختلف در عامل هوش اجتماعی تفاوت وجود دارد. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد نتیجه می گیریم بین سخت کوشی و امیدواری رابطه وجود دارد.[7]

ریسی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان امیدواری و هوش معنوی با کیفیت زندگی دانشجویان رشته های علوم انسانی و علوم ریاضی دانشگاه علامه طباطبایی دانشکده پردیس به این نتایج دست یافتند که ارتباط معنی داری بین متغیرهای هوش معنوی با امیدوار با کیفیت زندگی بوده است. همچنین بین متغیرهای پیش بین پژوهش یعنی امیدواری و هوش معنوی رابطه معنیداری وجود دارد. همچنین از ارتباط بین هوش معنوی و کیفیت زندگی حکایت دارد و اینکه تفاوت معناداری بین دانشجویان دختر و پسر در رشته های علوم انسانی و علوم ریاضی از نظر میزان این سه متغیر وجود دارد.[8]

عرب اسماعیلی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان امیدواری و تاب اوری در رابطه ی بی هوش اخلاقی و کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی واحد شاهرود دانشکده ادبیات و علوم انسانی به این نتایج دست یافتند که هوش اخلاقی با ضریب (۱۴/۰) بر کیفیت زندگی تاثیر دارد، امیدواری با ضریب (۵۹/۰) بر کیفیت زندگی تاثیر دارد و تاب اوری با ضریب (۳۱/۰) بر کیفیت زندگی تاثیر دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین هوش اخلاقی با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.[9]

عبدی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان رابطه بین انگیزه تحصیلی با خودکارآمدی و امیدواری در جوانان دانشگاه علمی و کاربردی واحد مرودشت به این نتایج دست یافت که بین انگیزش تحصیلی با امیدواری و خودکارآمدی رابطه معناداری وجود دارد، انگیزش تحصیلی پیش بینی کننده خودکارآمدی و امیدواری می باشد. [10]

مارتین و همکاران^۱ (۲۰۰۹) هوش اخلاقی را اعتقاد عمیق و ارزش هایی می دانستند که قادر است تمامی افکار و رفتارهای فرد را هدایت کند [11]

لنیک و کیل^۲ (۲۰۰۷) بیان می کنند که هوش اخلاقی شامل چهار اصل، درستکاری، مسئولیت پذیری، بخشش و دلسوزی است: اصل درستکاری به معنای ایجاد هماهنگی بین اعتقادات و اعمال افراد است. در حقیقت انجام چیزی که درست است و گفتن حرف درست در تمام زمان ها است؛ اصل مسئولیت پذیری به معنای پذیرش اعمال و پیامدهای آن و همچنین اشتباهات و شکست هاست؛ اصل بخشش شامل آگاهی از عیوب و اشتباهات و همچنین، بخشیدن خود دیگران است، اصل دلسوزی به معنای توجه به دیگران می باشد [12]

کاشف و همکاران^۳ (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این رسیدند که بین بنیان های اخلاقی و خودتنظیمی هیجانی با رفتارهای پرخطر رابطه ی منفی معناداری وجود دارد و افزایش در بنیان های اخلاقی و خود تنظیمی هیجانی سبب کاهش بروز رفتارهای پرخطر در فرد می شود. [13]

هاردی و همکاران^۴ (۲۰۱۳) نیز در پژوهش خود نشان دادند که بین هویت اخلاقی و رفتارهای پر خطر دانشجویان رابطه منفی معنادار وجود داشت. [14]

اهداف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش

تعیین رابطه هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد

اهداف فرعی

- ۱- تعیین رابطه بین هوش اخلاقی شخصیت جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد
۲. تعیین رابطه بین خود شکوفایی و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد
۳. تعیین رابطه بین هوش اخلاقی و خود شکوفایی در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد
۴. تعیین رابطه بین هوش اخلاقی و خویشتن داری در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد

روش تحقیق

روش این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی (مدلیابی) است که پژوهش گر سعی دارد رابطه ی بین متغیرهای پژوهش (پیش بین و ملاک) را بررسی نماید. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد شهرکرد شهرکرد که طبق آخرین آمار گرفته شده تعداد (۷۰۹ نفر) می باشد. مطابق با فرمول کوکران حجم نمونه جامعه مورد نظر ۴۸۴ نفر از دانشجویان تعیین گردید که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. در این تحقیق از پرسشنامه های استاندارد استفاده شده است که در ذیل به معرفی آن ها پرداخته می شود.

پرسشنامه هوش اخلاقی لینیک و کیل (۲۰۱۱)

این پرسشنامه دارای ۴۰ سوال و یک مقیاس لیکرت ۵ درجه ای شامل هرگز، به ندرت، بعضی اوقات، در بیشتر موارد و در همه موارد می باشد که به ترتیب نمره های ۱ تا ۵ به آن ها تعلق می گیرد. این پرسشنامه مولفه های هوش عمل اصول (۱،۱۱،۲۱،۳۱)، هوش راستگویی (۲،۱۲،۲۲،۳۲)، هوش استقامت (۳،۱۳،۲۳،۳۳)، هوش پایداری (۴،۱۴،۲۴،۳۴)، هوش مسئولیت پذیری (۵،۱۵،۲۵،۳۵)، هوش

¹ Martin & et al

² Lennick & Kiel

³ Kashef & et al

⁴ Hardy & et al

اقرار و اشتباه (۶،۱۶،۲۶،۳۶)، هوش قبول خدمت (۷،۱۷،۲۷،۳۷)، هوش اهمیت خود جوش (۸،۱۸،۲۸،۳۹)، هوش توانایی بخشش (۹،۱۹،۲۹،۳۹)، هوش بخشش دیگران (۱۰،۲۰،۳۰،۴۰) را در بر می گیرد. موردسنجش قرار می دهد پرسشنامه دارای ۴۰ سوال می باشد.

پایایی^۵ پرسشنامه هوش اخلاقی لینیک و کیل (۲۰۱۱)

روایی^۶ و پایایی این پرسشنامه در جامعه ایرانی نظیر محمودی، سیادت و شادروان (۱۳۹۱) و آراسته و همکاران (۱۳۸۹) مورد تایید قرار گرفته و مقادیر آلفای کرونباخ آن خوب گزارش شده است.

در پژوهش حاضر نیز پس از جمع آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل داده ها، ضرایب پایایی پرسشنامه ها به سه روش آلفای کرونباخ^۷، اسپیرمن - براون^۸ و گاتمن^۹ محاسبه و نتایج آن در جدول های مربوطه ارائه شده است

جدول ضرایب پایایی پرسشنامه هوش اخلاقی در پژوهش حاضر

ضرائب پایایی			نام پرسشنامه
اسپیرمن - براون	گاتمن	آلفای کرونباخ	
۰/۷۱۵	۰/۶۹۳	۰/۹۰۴	پرسشنامه هوش اخلاقی

همان گونه که در جدول مشاهده می گردد، ضرایب پایایی به دست آمده نشان می دهد که پرسشنامه از پایایی بالا و مطلوبی برخوردار است.

روایی^{۱۰} پرسشنامه

روایی محتوایی و صوری این پرسشنامه توسط کارشناسان و پژوهشگران روانشناسی در سطح بالایی مورد تایید قرار گرفته است. همچنین دریک بررسی صوری و محتوایی پرسشنامه هوش اخلاقی توسط متخصصان مورد تایید قرار گرفت بهرامی و همکاران، (۱۳۹۱).

پرسشنامه خویشتن داری

پرسشنامه نیک منش (۱۳۸۶) در این پرسشنامه، خویشتن داری با مؤلفه های تکانشی بودن، عملکرد برای وظایف ساده، جستجوی مخاطره، فیزیکی بودن در مقابل ذهنی بودن، خودخواهی و عصبیت مورد سنجش قرار می گیرد که بیانگر خویشتن داری کم است (نیک منش، ۱۳۸۶). این پرسشنامه، ۲۴ پرسش را شامل می شود. ضریب پایایی این پرسشنامه، با روش آلفای کرونباخ توسط نیک منش ۰/۸۰ می باشد.

پرسشنامه خودشکوفایی افراد (ASAI)

پرسشنامه خودشکوفایی افراد: این پرسشنامه دارای ۲۵ سوال بوده و هدف آن سنجش میزان خودشکوفایی افراد است.

روایی و پایایی پرسشنامه

آلفای کرونباخ برای پرسشنامه خودشکوفایی ۰/۹۲ بدست آمد که نشان دهنده پایایی بسیار خوب این مقیاس است

پرسشنامه شخصیت جامعه پسند پندر ۲۰۰۲

پرسشنامه شخصیت جامعه پسند پندر ۲۰۰۲ توسط پندر (۲۰۰۲) تدوین شده است. این آزمون دارای ۳۰ گویه و هفت خرده مقیاس (مسئولیت اجتماعی، ارتباط همدلانه، نگاه از منظر دیگران، پریشانی فردی، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال های جهت گیری شده دیگران و نوع دوستی خود گزارشی (می باشد که در واقع ۲ عامل کمک رسانی و هم حسنی جهت گیری شده دیگران را می سنجد.

5- Reliability

6- Validity

7- Cronbach

8- Spearman - Brown

9- Guttman

10- Validity

این نسخه ۳۰ گویه‌ای از مقیاس کامل PSB می‌باشد PSB. معمولاً بعنوان مقیاس عمومی در روانشناسی اجتماعی برای ارزیابی گرایش‌های جامعه‌پسند از منظر صفات شخصیتی بکار می‌رود (پنر و همکاران، ۱۹۹۰).
روایی و پایایی پرسشنامه شخصیت جامعه‌پسند پنر ۲۰۰۲
پایایی پرسشنامه

اگر این مقدار از ۰,۷ بالاتر باشد، می‌توان گفت ابزار دارای پایایی قابل قبولی است. در مواردی برای اندازه‌گیری مقیاس‌هایی که دارای آیت‌های کمی هستند. نتایج بالاتر از ۰,۶ را هم می‌توان قابل قبول دانست.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

آزمون فرضیات پژوهش

فرضیه اول

• بین هوش اخلاقی و شخصیت جامعه‌پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد رابطه وجود دارد.
رابطه متغیرهای هوش عمل اصول، هوش راستگویی، هوش استقامت، هوش پایبندی، هوش مسئولیت‌پذیری، هوش اقرار و اشتباه، هوش قبول خدمت، هوش اهمیت خودجوش، هوش توانایی بخشش، هوش بخشش دیگران با شخصیت جامعه‌پسند به وسیله‌ی رگرسیون گام به گام مورد سنجش قرار گرفت. در این فرضیه متغیر شخصیت جامعه‌پسند به عنوان متغیر ملاک (وابسته یا پیش‌بینی شونده) و هوش عمل اصول، هوش راستگویی، هوش استقامت، هوش پایبندی، هوش مسئولیت‌پذیری، هوش اقرار و اشتباه، هوش قبول خدمت، هوش اهمیت خودجوش، هوش توانایی بخشش، هوش بخشش دیگران به عنوان متغیرهای پیش‌بین در نظر گرفته شده است. جدول ۴-۸ نشان می‌دهد که آزمون رگرسیون گام به گام مورد نظر در یک گام انجام گرفته است و در گام اول متغیرهای پیش‌بینی که رابطه معناداری با متغیر ملاک داشته‌اند وارد مدل شده‌اند. طبق مدل به دست آمده مشخص شد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه بین متغیر ملاک و متغیرهای پیش‌بین برابر ۰/۱۷ می‌باشد. ضریب تعیین محاسبه شده نیز برابر با ۰/۰۳ به دست آمد. یعنی به طور کلی با توجه به متغیرهای پیش‌بین وارد شده به مدل رگرسیون، حدود ۳ درصد از واریانس یا تغییرات متغیر ملاک توسط متغیرهای پیش‌بین وارد شده به مدل قابل توضیح و تبیین است. ضریب تعیین تعدیل شده نیز برابر با ۰/۰۲ است.

جدول ۱ مقدار ضریب همبستگی چندگانه ناشی از مدل رگرسیون

مدل	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل شده (AdjR ²)
گام اول	۰/۱۷	۰/۰۳	۰/۰۲

طبق جدول ۴-۷ مشخص شد که مدل رگرسیون تعیین شده معنادار می‌باشد، یعنی ضریب همبستگی چندگانه به دست آمده در گام اول از لحاظ آماری معنادار است.

جدول ۲ پیش‌بینی شخصیت جامعه‌پسند براساس ابعاد هوش اخلاقی

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری
گام اول	۸۱/۰۸	۱	۸۱/۰۸	۴/۴۵	۰/۰۴
	۲۶۹۷/۲۹	۴۸۳	۱۸/۲۳		
	۲۷۷۸/۳۷	۴۸۴			

جدول ۳ به منظور بررسی متغیرهای پیش‌بین که به طور معنادار متغیر ملاک را پیش‌بینی نموده‌اند ارائه شده است. طبق این جدول و رگرسیون تعیین شده (رگرسیون گام به گام) مشخص است که در گام اول متغیر هوش مسئولیت‌پذیری رابطه معناداری با متغیر ملاک (شخصیت جامعه‌پسند) داشته و در مدل باقی مانده‌اند.

جدول ۴ جدول معناداری ضریب همبستگی چندگانه

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
	B	خطای معیار			
گام اول	۳۰/۸۰	۱/۰۳	—	۲۹/۷۸	۰/۰۰۱

۰/۰۴	-۲/۱۱	-۰/۱۷	۰/۱۳	-۰/۲۸	مسئولیت- هوش پذیری
------	-------	-------	------	-------	--------------------------

متغیر ملاک: شخصیت جامعه پسند

همان طور که در جدول فوق دیده می شود متغیرهای هوش مسئولیت پذیری از بین متغیرهای پیش بین، در معادله رگرسیون وارد شده و متغیرهای دیگر نتوانسته اند، واریانس پیش بینی شده از شخصیت جامعه پسند را به صورت معنی داری افزایش داده و به همین دلیل از معادله حذف شده اند.

با توجه به ضرایب به دست آمده در گام اول معادله رگرسیون بین متغیرهای پیش بین و متغیر ملاک را می توان به صورت زیر بیان نمود:
(هوش مسئولیت پذیری) $(-0/28) + 30/80 =$ (شخصیت جامعه پسند)

فرضیه دوم

• بین خود شکوفایی و شخصیت جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد رابطه وجود دارد.
جهت بررسی رابطه بین خود شکوفایی و شخصیت جامعه پسند از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

جدول ۵ همبستگی بین خود شکوفایی و شخصیت جامعه پسند

متغیر	M	SD	۱	۲	سطح معناداری
خودشکوفایی	۷۵/۲۲	۲۱/۴۹	۱	-۰/۱۱	۰/۱۸
شخصیت جامعه پسند	۲۸/۷۵	۴/۳۲	-۰/۱۱	۱	

ملاحظه جدول ۵ نشان می دهد، همبستگی معناداری بین خود شکوفایی و شخصیت جامعه پسند وجود ندارد ($p > 0/05, n = 150, r = -$). (0/11)

فرضیه سوم

بین هوش اخلاقی و خود شکوفایی در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد رابطه وجود دارد.
رابطه متغیرهای هوش عمل اصول، هوش راستگویی، هوش استقامت، هوش پایبندی، هوش مسئولیت پذیری، هوش اقرار و اشتباه، هوش قبول خدمت، هوش اهمیت خودجوش، هوش توانایی بخشش، هوش بخشش دیگران با خود شکوفایی به وسیله رگرسیون چندمتغیره استاندارد مورد سنجش قرار گرفت. در این فرضیه متغیر خود شکوفایی به عنوان متغیر ملاک (وابسته یا پیش بینی شونده) و هوش عمل اصول، هوش راستگویی، هوش استقامت، هوش پایبندی، هوش مسئولیت پذیری، هوش اقرار و اشتباه، هوش قبول خدمت، هوش اهمیت خودجوش، هوش توانایی بخشش، هوش بخشش دیگران به عنوان متغیرهای پیش بین در نظر گرفته شده است. طبق مدل به دست آمده در جدول ۴-۱۱ مشخص شد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه بین متغیر ملاک و متغیرهای پیش بین برابر ۰/۲۹ می باشد. ضریب تعیین محاسبه شده نیز برابر با ۰/۰۹ به دست آمد. یعنی به طور کلی با توجه به متغیرهای پیش بین، حدود ۹ درصد از واریانس یا تغییرات متغیر ملاک توسط متغیرهای پیش بین وارد شده به مدل قابل توضیح و تبیین است. ضریب تعیین تعدیل شده نیز برابر با ۰/۰۸ است.

جدول ۶ مقدار ضریب همبستگی چندگانه ناشی از مدل رگرسیون

ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل شده (AdjR ²)
۰/۲۹	۰/۰۹	۰/۰۸

با توجه به جدول ۶ مشخص شد که مدل رگرسیون تعیین شده معنادار می باشد، یعنی ضریب همبستگی چندگانه به دست آمده در گام اول از لحاظ آماری معنادار است.

جدول ۷ پیش بینی خودشکوفایی براساس ابعاد هوش اخلاقی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری
گام اول	۱۵۴/۸۸	۱	۱۵۴/۸۸	۱۳/۸۹	۰/۰۰۱
	۱۶۵۰/۱۱	۴۸۳	۱۱/۱۵		

			۴۸۴	۱۸۰۴/۹۹	مجموع
--	--	--	-----	---------	-------

مندرجات جدول ۷ به منظور بررسی متغیرهای پیش‌بین که به طور معنادار متغیر ملاک را پیش‌بینی نموده‌اند ارائه شده است. طبق این جدول و رگرسیون تعیین شده (رگرسیون گام به گام) مشخص است که در گام اول متغیر هوش بخشش دیگران رابطه معناداری با متغیر ملاک (خود شکوفایی) داشته و در مدل باقی مانده‌اند.

جدول ۸ جدول معناداری ضریب همبستگی چندگانه

سطح معناداری	مقدار t	ضرایب غیر استاندارد		مدل
		Beta	خطای معیار B	
۰/۰۰۱	۶۹/۲۳	—	۰/۸۹	ضریب ثابت
۰/۰۰۱	۳/۷۳	۰/۲۹	۰/۱۱	هوش بخشش دیگران

متغیر ملاک: خودشکوفایی

همان‌طور که در جدول فوق دیده می‌شود متغیرهای هوش بخشش دیگران از بین متغیرهای پیش‌بین، در معادله رگرسیون وارد شده و متغیرهای دیگر نتوانسته‌اند، واریانس پیش‌بینی شده از خود شکوفایی را به صورت معنی‌داری افزایش داده و به همین دلیل از معادله حذف شده‌اند.

با توجه به ضرایب به دست آمده در گام اول معادله رگرسیون بین متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک را می‌توان به صورت زیر بیان نمود:
(هوش بخشش دیگران) $(0/41) + (61/52) =$ (خودشکوفایی)

فرضیه چهارم

- بین هوش اخلاقی و خویشتن داری در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد رابطه وجود دارد.
- رابطه متغیرهای هوش عمل اصول، هوش راستگویی، هوش استقامت، هوش پایبندی، هوش مسئولیت‌پذیری، هوش اقرار و اشتباه، هوش قبول خدمت، هوش اهمیت خودجوش، هوش توانایی بخشش، هوش بخشش دیگران با خویشتن داری به وسیله‌ی رگرسیون چندمتغیره استاندارد مورد سنجش قرار گرفت. در این فرضیه متغیر خود شکوفایی به عنوان متغیر ملاک (وابسته یا پیش‌بینی شونده) و هوش عمل اصول، هوش راستگویی، هوش استقامت، هوش پایبندی، هوش مسئولیت‌پذیری، هوش اقرار و اشتباه، هوش قبول خدمت، هوش اهمیت خودجوش، هوش توانایی بخشش، هوش بخشش دیگران به عنوان متغیرهای پیش‌بین در نظر گرفته شده است. طبق مدل به دست آمده در جدول ۴-۱۱ مشخص شد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه بین متغیر ملاک و متغیرهای پیش‌بین برابر ۰/۳۱ می‌باشد. ضریب تعیین محاسبه شده نیز برابر با ۰/۰۹ به دست آمد. یعنی به طور کلی با توجه به متغیرهای پیش‌بین، حدود ۹ درصد از واریانس یا تغییرات متغیر ملاک توسط متغیرهای پیش‌بین وارد شده به مدل قابل توضیح و تبیین است. ضریب تعیین تعدیل شده نیز برابر با ۰/۰۸ است.

جدول ۹ مقدار ضریب همبستگی چندگانه ناشی از مدل رگرسیون

ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل شده (AdjR ²)
۰/۳۱	۰/۰۸	۰/۰۷

با توجه به جدول ۹ مشخص شد که مدل رگرسیون تعیین شده معنادار می‌باشد، یعنی ضریب همبستگی چندگانه به دست آمده در گام اول از لحاظ آماری معنادار است.

جدول ۱۰ پیش‌بینی خویشتن داری براساس ابعاد هوش اخلاقی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری
گام اول	۴۹۷۵/۴۷	۱	۱۵۴/۸۸	۱۱/۶۹	۰/۰۰۱
	۶۳۸۴۶/۲۷	۴۸۳	۱۱/۱۵		
	۶۸۸۲۱/۷۴	۴۸۴			

مندرجات جدول ۱۰ به منظور بررسی متغیرهای پیش‌بین که به طور معنادار متغیر ملاک را پیش‌بینی نموده‌اند ارائه شده است. طبق این جدول و رگرسیون تعیین شده (رگرسیون گام به گام) مشخص است که در گام اول متغیر هوش بخشش دیگران رابطه معناداری با متغیر ملاک (خویشتن داری) داشته و در مدل باقی مانده‌اند.

جدول ۱۱ جدول معناداری ضریب همبستگی چندگانه

سطح معناداری	مقدار t	ضرایب استاندارد		ضرایب غیر استاندارد		مدل
		Beta	خطای معیار	B		
۰/۰۰۱	۶۴/۵۴	_____	۰/۷۳	۵۶/۴۲	ضریب ثابت	گام اول
۰/۰۰۱	۳/۴۵	۰/۲۸	۰/۱۱	۰/۲۴	هوش بخشش دیگران	

متغیر ملاک: خویشتن داری

همان‌طور که در جدول فوق دیده می‌شود متغیرهای هوش بخشش دیگران از بین متغیرهای پیش‌بین، در معادله رگرسیون وارد شده و متغیرهای دیگر نتوانسته‌اند، واریانس پیش‌بینی شده از خویشتن داری را به صورت معنی‌داری افزایش داده و به همین دلیل از معادله حذف شده‌اند.

با توجه به ضرایب به دست آمده در گام اول معادله رگرسیون بین متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک را می‌توان به صورت زیر بیان نمود:
(هوش بخشش دیگران) = $۵۶/۴۲ + (۰/۲۴) \times$ (خویشتن داری)

بحث و نتیجه گیری

خود شکوفایی میل به بهتر و بهتر شدن نسبت به آن چه که یک فرد هست و آن چیزی که یک فرد ظرفیت شدن آن را دارد، می‌باشد. خودشکوفایی یک نیروی رشد و بخشی از طبیعت ژنتیکی انسان است. نیاز بنیادی ارگانسیم تمایل اساسی ذاتی او به تحقق بخشیدن، حفظ و تعالی خویش است که تحت تأثیر این تمایل اساسی، ارگانسیم در جهت رشد، خودشکفتگی، بقا و تعالی نفس، خودرهبری، خودنظمی، خودمختاری، استقلال، مسئولیت و تسلط بر نفس حرکت می‌کند. خودشکوفایی در مفهوم عمده و کلاسیک خود، نخستین بار توسط کورت گولدستین (روانپزشک آلمانی ۱۹۶۵-۱۸۷۸) مورد بحث و بررسی قرار گرفت. او خودشکوفایی را به صورت توانایی نیرومند ذاتی موجود در هر فرد تعریف نمود که موجب شکوفا شدن استعدادهاى مثبت او می‌گردد. انگیزه را عالی‌ترین شاهراه یادگیری دانسته‌اند که با افزایش انگیزه می‌توان به خود شکوفایی رسید. از دیدگاه اسلامی در فطرت آدمی میل به کمال، رشد و خودشکوفایی تعبیه شده است. والدین در دوران کودکی باید زمینه این پرورش را پدید آورند و اسلوبی را دنبال کنند که استعدادهاى فرد یکی پس از دیگری در جنبه‌های مختلف جسمی و روانی شکوفا گردند. از دید قرآن کریم تمام انسان‌های سالم این امکان برایشان وجود دارد که استعدادهاى خود را بروز دهند و خود را شکوفا سازند. البته، باید توجه داشت که از دید قرآن انسان معیوب انسانی نیست که از لحاظ جسمی مشکلی داشته باشد، بلکه انسانی است که از لحاظ روح و روان دچار مشکل است و نمی‌تواند به کمال دست یابد. مازلو یکی از روانشناسان انسان‌گرا معتقد است برای کودک انسان از ابتدا که متولد می‌شود، نخستین نیازی که مطرح می‌شود، این است که بتواند برای زنده ماندن از منبعی کسب غذا کند. نیاز دوم، نیاز به امنیت است که نقش بسیار مهمی در دوره‌های بعدی زندگی فرد و داشتن اعتماد به نفس در او دارد. نیاز به عشق و تعلق خاطر، سومین نیاز است. نیاز به ارزشمند بودن نیاز چهارم و نیاز به تحقق خود نیاز پنجم است. سومرلین و بوندریک به نقل از شهائیان می‌نویسند از نظر مازلو برای رسیدن به خود شکوفایی، نخست باید از نیازهای ابتدایی عبور کرد. فرد باید نیازهای فیزیولوژیک خود را برطرف کند و به نیازهای امنیت، عشق، تعلق و عزت نفس رسیده باشد تا بتواند به خودشکوفایی نایل شود. کارل راجرز از جمله روانشناسان انسان‌گراست که تصویر خوش بینانه‌ای از طبیعت انسان عرضه و ارزشمندی، منطقی بودن، واقع بینی و خودشکوفایی را از مهم‌ترین ویژگی‌های آدمی محسوب می‌کند. فرد خودشکوفا بین حال، آینده و گذشته پیوندی ایجاد می‌کند و نیاز زیادی به محرک‌های ذهنی دارد؛ به طوری که از هوش خود کمک می‌گیرد و به سمت ناشناخته‌ها می‌رود و پذیرش زیادی برای تجربه‌های جدید دارد. در بررسی فرایندهای شناختی، مازلو بر این باور است که خودشکوفایی به سطوح بالاتر و کارآمدتر شناخت مربوط می‌شود. فرد خودشکوفا واقعیت‌ها را بهتر می‌شناسد و قابلیت استدلال زیادی دارد در این راستا و با توجه به اهمیت این موضوع، در این پژوهش به تعیین ارتباط هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت

نشتمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

جامعه پسند در دانشجویان دانشگاه علمی و کاربردی شهرکرد در قالب فرضیه هایی پرداخته شده است که در هر کدام از آن ها این روابط تعیین خواهند شد.

پیشنهادها

- 1) پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی داده ها به صورت حضوری جمع آوری گردد.
- 2) پیشنهاد می شود نقش هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند در پژوهش های آتی بر روی سایر مقاطع تحصیلی انجام گیرد
- 3) پیشنهاد می شود پژوهش هایی در جهت بررسی تأثیر آموزش هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند انجام شود.
- 4) از آنجا که این پژوهش در بین دانشجویان انجام شده و در هر کدام از هوش اخلاقی و خود شکوفایی، با میانجیگری خویشتن داری و شخصیت جامعه پسند با توجه به جنسیت تفاوت محسوسی مشاهده نشد، پیشنهاد می شود این پژوهش در دیگر اقشار جامعه نیز اجرا گردد.

منابع فارسی :

- [1] اسلامی نسب، علی (۱۳۷۳). روانشناسی سازگاری. تهران: چاپ و نشر میلاد.
- [2] بهادری نژاد، نوروز (۱۳۹۵). «بررسی رابطه معنای زندگی و امیدواری در دانشجویان دانشگاه شیراز»، مجموعه مقالات چهارمین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان.
- [3] حرانی، شیخ ابومحمد. (۱۳۸۵). تحف العقول عن آل الرسول (ص) قم انتشارات ال علی
- [4] حسینی، حاتم؛ (۱۳۸۴) مبانی جمعیت شناسی، همدان: انتشارات دانشگاه بوعلی سینا
- [5] حسینی، محمدعلی (۱۳۸۸). سازگاری جوانان با دانشگاه و رابطه آن با حمایت اجتماعی: بررسی موردی دانشجویان دختر و سر دانشگاه اصفهان. مجله ی پژوهش، جوانان و فرهنگ، شماره ۴، صص ۱۳۰-۱۰۷.
- [6] سیاروجی، ژرف، فورگاس، ژرف و مایر، جان (۲۰۰۰). هوش عاطفی در زندگی روزمره. ترجمه: اصغر نوری امام زاده ای و حبیب الله نصیری (۱۳۸۴). تهران: نشر نوشته.
- [7] سیاروجی، ژرف، فورگاس، ژرف و مایر، جان (۲۰۰۰). هوش عاطفی در زندگی روزمره. ترجمه: اصغر نوری امام زاده ای و حبیب الله نصیری (۱۳۸۴). تهران: نشر نوشته.
- [8] نادای، محمدعلی و ایلناز سجادیان. (۱۳۹۰). «تحلیل روابط بین معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی،
- [9] شکوفایی روان شناختی، امید به آینده و هدفمندی در زندگی دانشجویان»، فصلنامه علمی پژوهشی دانشکده بهداشت یزد، طلوع بهداشت، سال دهم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان.
- [10] Giti Qureshi A. The hoPe level in first year and last year students of Psychology. Andisheh va Raftar. 2009; 3(12):45-56 (Persian)
- [11] Schuster TL, Dobson M, Jauregui M, Blanks RH. Wellness lifestyles I: a theoretical framework linking wellness, health lifestyles, and complementary and alternative medicine. The Journal of Alternative and Complementary Medicine. 2004; 10(2):349-56.
- [12] Mohammadi M, Yavarian R, Arefi M. A comparison of mental health and life expectancy in employed and unemployed women of west Azerbaijan. Journal of Urmia Nursing & Midwifery Faculty. 2011; 9(1):39- 43. (Persian)
- [13] Karami J. The relationship between religious orientation whit level of the resiliency and hope in Razi university students. Culture in the Islamic University. 2012; 2(22):243-56 (Persian).
- [14] Nasiri HA, Jokar B. The relationship between life's meaningfulness, hope, happiness, life satisfaction and depression. Woman in Development and Politics. 2008; 6(2):157-76 (Persian).